

Васюта Юлія Володимирівна,
ад'юнкт кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ

ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СПІЛЬНИМИ СЛІДЧИМИ ГРУПАМИ

На часі одним із пріоритетних завдань науки криміналістики є дослідження та формування структури криміналістичних методик, оскільки цей напрям має багато прихованих і невикористаних ресурсів і практичних можливостей, здатних оптимізувати слідчу, детективну, прокурорську, адвокатську, експертну й судову діяльність. Актуальним питанням залишається розроблення нових та вдосконалення вже наявних криміналістичних методик, які необхідні не лише для теоретичного фундаменту розвитку науки, але і для практичної діяльності у сфері боротьби зі злочинністю.

Насамперед, акцентуємо увагу на окремих аспектах формування методики розслідування кримінальних правопорушень у діяльності спільних слідчих груп, учасники яких виступають суб'єктами, уповноваженими на розслідування кримінальних правопорушень з «іноземним елементом». Відповідно до ч. 1 ст. 571 «Створення і діяльність спільних слідчих груп» Кримінального процесуального кодексу України «для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, або якщо порушуються інтереси цих держав, можуть створюватися спільні слідчі групи» [2]. З огляду на це, значущості набувають перспективні напрями удосконалення окремих криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень в сучасних реаліях боротьби з кримінальними проявами, зокрема, міжнародного характеру.

Для розроблення концептуальних основ формування окремої криміналістичної методики вагомим значення набуває потреба у з'ясуванні переліку елементів, що входять до її структури. Зокрема, криміналістична методика має складатися з таких елементів: 1) криміналістична характеристика кримінального правопорушення; 2) обставини, що підлягають з'ясуванню; 3) особливості виявлення ознак кримінального правопорушення та початку кримінального провадження; 4) типові слідчі ситуації та слідчі версії початкового етапу розслідування та програма дій слідчого щодо їх розв'язання та перевірки; 5) типові слідчі ситуації та слідчі версії наступного етапу розслідування та програма дій слідчого щодо їх розв'язання; 6) організація та планування розслідування, взаємодія слідчого з іншими суб'єктами кримінального провадження; 7) особливості тактики провадження окремих слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, забезпечувальних заходів і тактичних комплексів (тактичних комбінацій і тактичних операцій); 8) заходи

криміналістичної профілактики окремих видів і груп кримінальних правопорушень [6, с. 258, 259].

Окрім того, методико-криміналістичне забезпечення слідчої діяльності відображається та впливає зі спеціальних завдань методики, а саме: а) вивчення (з криміналістичної позиції) кримінального правопорушення та злочинної діяльності; б) вивчення й узагальнення передового досвіду розслідування кримінальних правопорушень та запобігання їм; в) установлення загальних закономірностей організації та здійснення розслідування кримінально протиправних діянь; г) розроблення науково обґрунтованих методичних рекомендацій з організації та здійснення розслідування, а також запобігання кримінальним правопорушенням [1, с. 571].

Для вирішення вищезазначених завдань методики розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами доцільно звернути увагу на положення нормативно-правових актів системи національного законодавства, зокрема, які регулюють діяльність слідчих підрозділів Національної поліції України, та міжнародного законодавства.

Передусім, як зазначає у своїй праці Ю.М. Черноус, особливістю формування криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень є застосування, крім національного законодавства, положень багатосторонніх міжнародних договорів України з питань боротьби з кримінальними правопорушеннями міжнародного характеру, за змістом яких конкретизуються предмет злочинного посягання, спосіб вчинення кримінального правопорушення, особа злочинця, що дає підстави розглядати відповідне кримінальне правопорушення як таке, що має міжнародний характер. Акцентовано увагу на тому, що місце підготовки, вчинення кримінального правопорушення, приховування його наслідків, місце перебування потерпілих чи злочинців може знаходитися на території різних держав. При цьому, насамперед, для того, щоб здійснити обмін інформацією, виявити, вилучити, дослідити сліди кримінального правопорушення, провести процесуальні дії, необхідно застосувати заходи міжнародного співробітництва [5, с. 406].

Так, прикладом слугує вплив інституту міжнародного співробітництва на формування ефективної криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей. Регулювання правовідносин у сфері кримінального провадження за участю дітей (судочинство, дружнє до дитини) є результатом інтеграції міжнародного права до національної правової системи, наслідком міжнародно-правового співробітництва [3, с 85]. За умови проведення процесуальних дій у порядку міжнародного співробітництва, в кримінальному провадженні слід враховувати вимоги міжнародних договорів, які регламентують питання правової допомоги й інших форм міжнародного співробітництва в будь-якому кримінальному провадженні, пов'язаному з міжнародними правовідносинами (Європейська конвенція про взаємну правову допомогу в кримінальних

справах 1959 року з Додатковим протоколом 1978 року та Другим додатковим протоколом 2001 року до неї) [3, с. 493].

Слушною, зі свого боку, є думка В.В. Тіщенко, який вважає, що розслідування кримінальних правопорушень характеризується системністю, чіткою структурою (суб'єктами розслідування з відповідними повноваженнями, що випливають із законів і підзаконних актів, метою, об'єктом, предметом доказування, методами і прийомами, процесуальними засобами, обстановкою та результатом), правовим і криміналістичним забезпеченням слідчої діяльності. Цей організаційно-управлінський аспект розслідування кримінальних правопорушень в теоретичних положеннях криміналістичної методики доцільно відображати у методичних рекомендаціях за допомогою технологічного підходу, який дає змогу розглядати діяльність з розслідування як систему дій і заходів, що виконуються відповідно до програми розслідування з поетапного і послідовного вирішення стратегічних і тактичних завдань. Така технологія розслідування характеризується динамічністю свого змісту і залежністю від слідчих ситуацій, які в окремих методиках розслідування типізуються. Це дає змогу побудувати програму, алгоритми вирішення поставлених завдань та перевірки версій на певному етапі розслідування [4, с. 95].

Також варто зазначити, що формування криміналістичних методик розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами є визначальним орієнтиром для слідчого, прокурора, спеціаліста-криміналіста та інших їх учасників щодо типової моделі їхньої діяльності під час досудового розслідування конкретного кримінального правопорушення. З огляду на це, зауважимо, що під час формування методик розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами необхідно враховувати принцип періодизації такого розслідування, оскільки: 1) для початкового та подальшого етапів розслідування характерною є своя система завдань, яку необхідно відображати під час формування методики розслідування; 2) зважаючи на систему завдань, для кожного з етапів розслідування характерними є свої алгоритми виконання таких завдань, шляхом комбінування відповідних слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій; 3) етапи розслідування характеризуються особливістю та інтенсивністю взаємодії між слідчим та іншими учасниками кримінального провадження [1, с. 571].

Отже, методика розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами є необхідним складником науки криміналістики, що розвиває її теорію, методологію та синтезує наукові здобутки вчених, задля створення системи ефективних рекомендацій з організації розслідування різних категорій кримінальних правопорушень. З метою належного криміналістичного забезпечення виявлення та розслідування кримінальних правопорушень «з іноземним елементом» вбачається доцільним розробити й сформувати комплексну криміналістичну методику розслідування кримінальних правопорушень спільними слідчими групами відповідно до реалій сьогодення.

Список використаних джерел

1. Колодіна А.С. Етапність розслідування як принцип криміналістичної методики / А.С. Колодіна // *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття* (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 569–571.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
3. Нікітіна-Дудікова Г.Ю. Теоретичні та практичні основи криміналістичної методики розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2022. 713 с.
4. Тіщенко В.В. Роль криміналістичної методики розслідування у формуванні доктрини криміналістики. *Право України* (україномовна версія). № 8. 2021. С. 91–103.
5. Черноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 492 с.
6. Шевчук В.М. Структура окремої криміналістичної методики: сучасні наукові підходи та перспективи досліджень. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Том 31(70). № 4. 2020. С. 252–262.

Вечеря Микола Ростиславович,
аспірант кафедри права ПВНЗ
«Європейський університет»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СВІДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасні євроінтеграційні процеси України вимагають приведення кримінального процесуального законодавства у відповідність до визнаних у світовій практиці багатьох провідних демократій міжнародних стандартів кримінального судочинства та пов'язаних із ними окремих процедур.

Важливу роль у створенні інституту забезпечення безпеки осіб, які сприяють кримінальному судочинству, відіграла Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950, а також Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою, прийнята резолюцією Генеральної асамблеї ООН від 29.11.1985. У зазначених документах закріплено права та інтереси